

Филозофски факултет

Универзитет у Београду

На седници Наставно-научног већа Филозофског факултета у Београду, одржаној 4. 7. 2019, изабрани смо у комисију за оцену и одбрану докторске дисертације „Визуелна култура у служби војске Кнежевине/Краљевине Србије 1878-1913” , докторандкиње Бојане М. Илић. После стицања увида у дисертацију, подносимо Наставно-научном већу

Реферат о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Бојана М. Илић је рођена 1982. године у Сарајеву. Дипломирала је 2006. на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду. Интердисциплинарне мастер студије Менаџмент у култури и културна политика завршила је 2009. у оквиру заједничког програма Универзитета уметности у Београду и Univerzitet Lumière Lyon 2. Докторске студије историје уметности на Филозофском факултету у Београду уписала је 2007. Током 2008. добила је стипендију Амбасаде Републике Француске у Београду за обављање стажа у Музејима Белфора у Француској. Бојана М. Илић од 2012. ради у Војном музеју у Београду, као кустос Збирке униформе и одеће. Служи се активно енглеским и француским, а пасивно италијанским језиком. Бојана Илић је посвећена проучавању уметности и визуелне културе новог доба, као и проблемима музеологије и културног менаџмента. Радна активност у Војном музеју усмерила је њен рад ка проучавању односа визуелне културе и војске. Бојана М. Илић је објавила више научних радова, који показују њену истраживачку посвећеност и заинтересованост за уметност и визуелну културу XIX века. По свом значају издвајају се текстови *Национална*

идеја и фунерална култура: гроб Димитрија Давидовића (Смедеревски зборник, бр. 3, Смедерево 2012, 93-112.) и *Карикатуриста у рату* (Весник, бр.40, Београд 2013, 369-371).

Докторска дисертација Бојане М. Илић под насловом **„Визуелна култура у служби војске Кнежевине/Краљевине Србије 1878-1913”**, обухвата 311 страна текста, списак извора и литературе и 216 илустрација. Дисертација је у потпуности урађена према одобреној пријави.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације **„Визуелна култура у служби војске Кнежевине/Краљевине Србије 1878-1913.”** је функција визуелне културе у војсци државе Србије, у периоду између 1878. и 1913. За потребе војске Кнежевине/Краљевине Србије коришћени су различити видови визуелне културе. Целокупни изглед војника и војних јединица био је дизајниран и визуелно уједначен. Униформе и друге визуелне ознаке, попут застава, доприносили су визуелном јединству војске, али су могли да истичу и хијерархију и припадност државном систему. Од посебне важности била су ликовна дела, слике хероја и херојских смрти, која су показивала примере војничког јунаштва и као таква служила за подстицање борбеног морала. У војсци Кнежевине/Краљевине Србије значајно место заузимала су и дела сакралне визуелне културе – иконе, богослужбени предмети, војничке капеле и цркве. Сакрална уметност је била усклађена са званичним православним хришћанским карактером српске војске. Важан сегмент визуелне културе у служби војске припада архитектонским здањима, која су имала функцију касарне. Архитектонски концепт касаране, као и положај војних објеката у урбаном простору имали су снажан идеолошки карактер.

Циљ дисертације **„Визуелна култура у служби војске Кнежевине/Краљевине Србије 1878-1913.”** је да прикаже начин функционисања и симболичко значење визуелне културе у војсци Кнежевине/Краљевине Србије у периоду од 1878. до 1913. године. Истовремено, ова дисертација показује колика је присутност визуелне културе војске Кнежевине/Краљевине Србије у јавности и њене особености у односу на целокупну визуелну културу Србије крајем XIX и почетком XX века.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању:

Дисертација Бојане М. Илић *Визуелна култура у служби војске Кнежевине/Краљевине Србије 1878-1913*. заснована је на следећим хипотезама:

Визуелна култура је важан чинилац изградње идентитета војске Кнежевине/Краљевине Србије.

Војска Кнежевине/Краљевине Србије је била један од носилаца визуелне културе и културе памћења у Србији крајем XIX и почетком XX века.

Војска Кнежевине/Краљевине Србије је препознавала и користила визуелну културу као средство у остваривању сопствених циљева.

Употреба визуелне културе од стране српске војске тесно је повезана са потребама војске да јача моралну снагу војника, њене организацијске и институционалне моћи.

4. Кратак опис садржаја дисертације:

Структура дисертације *Визуелна култура у служби војске Кнежевине/Краљевине Србије 1878-1913*. произилази из постављених циљева. У раду се осветљавају сви аспекти креирања и функционисања визуелне културе у служби војске. Тако да дисертација уз уводно и завршно поглавље има следећа поглавља: *Контексти и оквири*, *Визуелни идентитет*, *Визуелна култура у служби подизања морала војника* и *Војска и ангажовано деловање визуелне културе у јавности*.

У оквиру поглавља *Контексти и оквири* анализирају се историјске и идеолошке основе, као и систем функционисања визуелне културе у војсци Србије крајем XIX и почетком XX века. Указује се на значај националне државе и националну хомогенизацију у војсци, однос војске према владару, и на институционалне оквири визуелне културе војске.

Поглавље *Визуелни идентитет* посвећено је улози визуелне културе у креирању визуелног идентитета војске Кнежевине/Краљевине Србије. Пажња је усмерена ка свим визуелним обележјима који су остваривали идентитет војске, као што су униформе, војне ознаке, заставе и касарне.

Поглавље *Визуелна култура у служби подизања морала војника* посвећено је улози епске поезије и визуелних представа у креирању војничког морала.

У оквиру поглавља *Војска и ангажовано деловање визуелне културе у јавности* пажња је посвећена јавним споменицима, војним гробљима, војном музеју, патриотским иконама, и јавним свечаностима.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Докторандкиња Бојана М. Илић је научно утврдила основе и систем функционисања визуелне културе за потребе војске у Кнежевини/Краљевини Србији. Резултати њеног истраживања доносе бројна нова сазнања о употреби визуелне културе у српском друштву током XIX века. На тај начин њен научни допринос превазилази оквире предмета дисертације и доприноси бољем познавању српске визуелне културе у целини.

6. Закључак:

Дисертација Бојане М. Илић писана је стручно и на основу архивске грађе и научне литературе и са коришћењем савремених метода у проучавању визуелне културе. Представља оригинално научно дело и значајан допринос српској историографији о визуелној култури XIX века и по свему је урађена према одобреној пријави докторске дисертације.

Стога са великим задовољством закључујемо да су се стекли услови за одбрану дисертације, па предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета да овај реферат усвоји.

Потписи чланова комисије:

др Ненад Макуљевић, редовни професор,
Филозофски факултет у Београду

др Саша Брајовић, редовни професор,
Филозофски факултет у Београду

Београд 30. 01. 2020.

др Владимир Јовановић, научни сарадник,
Историјски институт, Београд